

Handlingsplan mot vold i nære relasjoner 2012 - 2016

Vedtatt i kommunestyresak 97/11, 15.12.11

INNHALDSFORTEGNELSE

Kapittel 1	INNLEDNING	Side 3
1.1	Bakgrunn for handlingsplan	
1.2	Formålet med handlingsplanen	
1.3	Avgrensning	
1.4	Nasjonale føringer	
1.5	Kommunens ansvar	
1.6	Bestemmelser om samarbeid	
1.7	Lovfestet opplysning, råd og veiledningsplikt	
1.8	Lovfestet rett til individuell plan	
Kapittel 2	BESKRIVELSE AV SITUASJONEN FOR VOLDSUTSATTE	Side 6
2.1	Omfang kvinner	
2.2	Omfang barn og unge som lever med vold i familien	
2.3	Omfang eldre	
2.4	Kvinner og barn med minoritetsbakgrunn	
2.5	Kvinner med funksjonsnedsettelse	
2.6	Rusavhengige	
2.7	Likekjønnede	
2.8	Menn	
Kapittel 3	EKSISTERENDE TJENESTER	Side 10
3.1	Kommunale tjenester	
3.2	Statlige tjenester	
3.3	Krisesentertilbud	
3.4	Prosjekter som er igangsatt, eller planlegges igangsatt	
Kapittel 4	MÅL	Side 12
4.1	Nasjonale mål og strategier	
4.2	Lenvik kommunes mål og strategier	
Kapittel 5	TILTAK FOR Å NÅ DE KOMMUNALE MÅL	Side 13
5.1	Helhetlig og samordnet hjelpetilbud	
5.2	Kunnskap og kompetanse	
5.3	Tiltak overfor barn som lever med vold	
5.4	Lett tilgjengelig oversikt over hjelpe- og behandlingstilbud	
5.5	Tiltak overfor den voldsutsatte	
5.6	Tiltak overfor voldsutøver	
Kapittel 6	NØDVENDIGE FORUTSETNINGER FOR GJENNOMFØRING AV PLANEN	
6.1	Planens økonomiske konsekvenser	Side 18
Kapittel 7	PLANENS SAMLEDE TILTAK	Side 19
Kapittel 8	EVALUERING OG RULLERING AV PLANEN	Side 20

1. Innledning

"Vi kan ikke akseptere vold, heller ikke den som foregår i det private rom. Det er et offentlig ansvar å bidra til å forebygge og hindre vold i alle grupper av befolkningen." (Vendepunkt - Handlingsplan mot vold i nære relasjoner 2008 – 2011).

Med vold i nære relasjoner legges til grunn straffelovens § 219:

Den som ved å true, tvinge, begrense bevegelsesfriheten til, utøve vold mot eller på annen måte krenke, grovt eller gjentatt mishandler

- a) sin tidligere eller nåværende ektefelle,*
- b) sin eller tidligere eller nåværende ektefelles slektning i rett nedstigende linje,*
- c) sin slektning i rett oppstigende linje,*
- d) noen i sin husstand, eller*
- e) noen i sin omsorg*
straffes med fengsel inntil 4 år – inntil 6 år dersom mishandlingen er grov (jfr. § 232)

Volden kan være av både fysisk, psykisk, seksuell eller materiell karakter. I vår moderne verden utgjør dessuten digitale hjelpemidler verktøy som kan benyttes til å utøve trusler og trakasseringer. Lenvik kommune er pilotkommune for fylkesmannens satsing og fokus på oppvekstvilkår for barn og unge gjennom "Sjumilssteget". Vold i nære relasjoner vil direkte eller indirekte påvirke livskvaliteten for barn og unge som opplever det. Dette gjelder enten volden er mot barnet selv, eller de er vitne til vold mot andre i familien. Derfor er arbeidet med en lokal handlingsplan tatt inn som et delprosjekt i "Sjumilssteget", i forståelse med rådmannen i Lenvik.

1.1 Bakgrunn for handlingsplanen

Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress (NKVTS) utarbeidet i 2008 en veileder for utvikling av kommunale handlingsplaner i samarbeid med de regionale ressursentrene om vold, traumatisk stress og selvmordsforebygging (RVTS).

Veilederen skal bidra til å gi kommuner og lokalsamfunn en mulighet til å lage egne handlingsplaner med tiltak for å bekjempe vold i nære relasjoner. Veilederen er tiltak 24 i regjeringens handlingsplan "Vendepunkt – handlingsplan mot vold i nære relasjoner".

I regjeringens handlingsplan vektlegges samarbeid og samordning, tydeliggjøring av ansvar, styrking av kunnskap og kompetanse, et tilrettelagt og helhetlig tilbud til ofre for vold i nære relasjoner, samt behovet for å sette innsatsen mot vold i nære relasjoner på dagsorden.

Kommunal handlingsplan for vold i nære relasjoner er ennå et frivillig tiltak. Med dette som bakgrunn igangsatte rådmannen i april 2010 et planarbeid for utarbeidelse av Handlingsplan mot vold i nære relasjoner for Lenvik kommune. Planforslaget er utarbeidet av ei tverrfaglig og tverretattlig arbeidsgruppe.

Gruppas sammensetning:

Odd Fredriksen	Prosjektleder Sjumilssteget
Bente J. Karlsen	Leder Barnevernet
May Uteng	Leder Krisesenteret
Steingrim Ovesen	Politiet (våren 2010)
Arnold Nilsen/Bjørn Georg Pedersen	Politiet (høsten 2010/vinteren 2011)
Lillian Nikolaisen	Plan og utviklingsenheten

1.2 Formålet med handlingsplanen

Formålet med handlingsplanen er å utrede dagens situasjon for voldsutsatte, beskrive lokale forhold, utarbeide målsettinger, samt foreslå konkrete tiltak som kan bidra til at målene nås.

En lokal handlingsplan vil styrke det helhetlige perspektivet og være et viktig redskap for å planlegge og å iverksette tiltak som sikrer bedre samordning og kompetanse på tvers av sektorer og instanser.

Målsettinger og tiltak i planen har i all hovedsak som intensjon at flere som er utsatt for vold i nære relasjoner skal henvende seg til hjelpeapparatet, hjelpeapparatet skal få økt kompetanse til å avdekke vold i nære relasjoner og flere skal få hjelp til å komme seg ut av et liv med vold. Planen skal være sektorovergripende og gjelde aktuelle områder der kommunen har helt eller delvis ansvar.

”Mange kvinner og barn tilbringer lange perioder i en livssituasjon hvor deres menneskeverd krenkes på det groveste. Ved å lukke øynene for volden som skjer i hjemmene, bidrar vi til at den får fortsette. I ytterste konsekvens kan vår unnfalighet føre til at liv går tapt”. (Handlingsplan mot vold i nære relasjoner, Vendepunkt 2008-2011).

1.3 Avgrensning

Denne planen er avgrenset til å omhandle vold i nære relasjoner ut fra et ønske om å styrke hjelpetilbudet til de som blir utsatt for vold av sine nærmeste.

Bekjempelse av seksuelle overgrep mot barn og voksne, tvangsekteskap og kjønnslemlestelse, menneskehandel med mer, er områder som ikke omhandles spesifikt i denne planen. Her vil vi henvise til nasjonale planer på disse områdene. Men innsatsen for å bekjempe vold i nære relasjoner vil innbefatte også disse formene for vold. Rusmiddelpolitisk handlingsplan, Handlingsplan for psykisk helse og Boligsosial handlingsplan, vil alle være tilgrensede kommunale planer. Eksempelvis vil en restriktiv ruspolitikk og et styrket tilbud til rusavhengige være viktig for bekjempelse av vold og kriminalitet, for i mange tilfeller med vold i nære relasjoner er det rus i en eller annen form med i bildet. Videre vil tilpassede boliger (med muligheter for oppfølging og sikkerhetsopplegg) være en viktig faktor for at voldsutsatte skal kunne bryte ut av voldelige forhold og starte et nytt liv. Etter det kritesenteret erfarer finnes ikke noe slikt tilbud i kommunen og det kan være et aktuelt tiltak. Man kan øremerke en kommunal bolig til et slikt formål.

1.4 Nasjonale føringer

Ett av målene for regjeringens handlingsplan ”Vendepunkt” er å løfte tilbudet til ofre for vold i nære relasjoner opp på den politiske dagsorden i kommunene. ”Vendepunkt” fremhever nødvendigheten av en lokal handlingsplan for å kunne gi voldsutsatte et forsvarlig tilbud. Videre framgår det at styrking av samarbeidskompetansen og kunnskapen i hjelpeapparatet må være sentralt i utarbeidelsen av lokale handlingsplaner: *”et bedre samarbeid mellom myndighetene og andre aktører som møter den voldsutsatte, er av vesentlig betydning for at det skal kunne gis nødvendig hjelp og støtte”.*

1.5 Kommunens ansvar

Etter norsk lov er kommunen pliktet til å gi sine innbyggere, herunder voldsutsatte et forsvarlig tilbud. I forhold til kommunale tjenester er lov om kommunale helse og omsorgstjenester, samt barnevernsloven sentrale rettighetslover. Videre gir forvaltningsloven utfyllende regler om kommunens opplysnings- og veiledningsplikt.

Etter lov om kommunale helse og omsorgstjenester samt lov om barneverntjenester plikter kommunen å ivareta en rekke formål.

I henhold til lov om kommunale helse og omsorgstjenester § 1-1, er lovens formål:

1. Forebygge, behandle og tilrettelegge for mestring av sykdom, skade, lidelse og nedsatt funksjonsevne.
2. fremme sosial trygghet, bedre levevilkårene for vanskeligstilte, bidra til likeverd og likestilling og forebygge sosiale problemer.
3. sikre at den enkelte får mulighet til å leve og bo selvstendig og ha en aktiv og meningsfylt tilværelse i felleskap med andre
4. sikre tjenestetilbudets kvalitet og likeverdig tjenestetilbud
5. sikre samhandling og at tjenestetilbudet blir tilgjengelig for pasient og bruker, samt sikre at tilbudet er tilpasset den enkeltes behov.

6. sikre at tjenestetilbudet tilrettelegges med respekt for den enkeltes integritet og verdighet og
7. bidra til at ressursene utnyttes beste mulig

Barneverntjenesten skal sikre at barn og unge som lever under forhold som kan skade deres helse og utvikling, får nødvendig hjelp og omsorg i rett tid, samt bidra til at barn og unge får trygge oppvekstvilkår, jf. lov om barneverntjenester § 1-1.

Etter disse lovbestemmelsene har kommunen et ansvar for å påse at lovens formål blir ivaretatt ovenfor voldsutsatte voksne og barn.

1.6 Bestemmelser om samarbeid

I henhold til lov om kommunale helse og omsorgstjenester og barnevernsloven §§ 3-4 og 3-3 skal helse og omsorgstjenesten og barneverntjenesten medvirke til at hensyn til de voldsutsatte blir ivaretatt av andre offentlige organer samt samarbeide med andre sektorer og forvaltningsnivåer. Videre bør helse og omsorgstjenesten og barnevernet samarbeide med brukergrupper og frivillige organisasjoner som hører inn under etatens oppgaver.

Etter disse lovbestemmelsene har kommunen et overordnet ansvar for å påse at samarbeid mellom de forskjellige forvaltningsetatene og nivåene sikrer voldsutsatte et helhetlig tilbud.

1.7 Lovfestet opplysning, råd og veiledningsplikt

I henhold til lov om kommunale helse og omsorgstjenester § 3-3. Helsefremmende og forebyggende arbeid første ledd, skal kommunen ved ytelse av helse og omsorgstjenestene fremme helse og søke å forebygge sykdom, skade og sosiale problemer. Dette skal blant annet skje ved opplysning, råd og veiledning.

Barneverntjenesten skal etter barneverntjenesteloven § 6-1 følge forvaltningslovens §§ 11 og 17 om alminnelig veiledningsplikt og utrednings- og informasjonsplikt.

Bestemmelsene om opplysning, utredning og veiledningsplikt forplikter de kommunale aktørene til å gi relevante opplysninger om saksgang, tidsfrister og klageadgang. Videre forpliktes man til å gi de voldsutsatte opplysninger og veiledning om deres rettigheter og eksisterende tiltak.

1.8 Lovfestet rett til individuell plan

Lov om kommunale helse og omsorgstjenester § 7-1 og lov om barneverntjenester § 3-2a gir voldsutsatte som har behov for langvarige og koordinerte tjenester rett på en individuell plan. Videre skal helse og omsorgstjenesten etter samme bestemmelser samarbeide for å bidra til et helhetlig tilbud til den voldsutsatte.

Barneverntjenesten skal ta stilling til igangsettelse av hjelpetiltak og i tilfelle utarbeide en tidsavgrenset tiltaksplan for voldsutsatte barn eller voldsutsatte familier. Dersom barneverntjenesten igangsetter frivillige hjelpetiltak, skal det utarbeides tidsavgrenset tiltaksplan, jf. bvl §§ 4-5 og 4-28. Individuell plan og tiltaksplan for barn forplikter den kommunale tjenesten til å ta et ansvar i en konkret situasjon. Videre vil en slik plan ofte inkludere tettere samarbeid mellom den enkelte tjenesten, brukeren og det øvrige kommunale hjelpeapparatet.

2.0 Beskrivelse av situasjonen for voldsutsatte

”Vold i nære relasjoner er alvorlig kriminalitet, kan gi store helseskader og er ett brudd på grunnleggende menneskerettigheter”. (Handlingsplan mot vold i nære relasjoner, Vendepunkt 2008 - 2011).

Vold forekommer i mange typer forhold; i heteroseksuelle forhold, lesbiske og homofile forhold, i forhold der foreldre utøver vold mot barn og i forhold der barn krenker foreldre og søsken. Som nevnt innledningsvis er det hovedsaklig kvinner og barn som utsettes for vold i nære relasjoner. Av disse er det noen grupper som er spesielt sårbare, for eksempel eldre kvinner, kvinnelige rusmisbrukere, kvinner med funksjonsnedsettelse, samt kvinner og barn med minoritetsbakgrunn. Vi har valgt å beskrive omfanget ved å dele voldsutsatte inn i grupper. Dette både for at omfanget og utfordringene kan være noe ulik og dermed tiltakene som skal til for å bekjempe volden.

2.1. Omfang – kvinner

Nasjonale undersøkelser/tall:

Det finns ingen klare tall på forekomst av menns vold mot kvinner og barn i familier. En rekke undersøkelser gir imidlertid klare indikasjoner på at volden er utbredt. NIBR (Norsk institutt for by- og regionsforskning) gjennomførte en landsomfattende undersøkelse i 2005, - ”Vold i parforhold”. Den viste at om lag 9 % av kvinner over 15 år har vært utsatt for grov vold av sin nåværende eller tidligere partner. Rapporten dokumenterer at vold i nære relasjoner fører til omfattende helseproblemer. Nesten 30 % av de voldsutsatte kvinnene oppgir å ha fått fysiske skader som brudd, kuttskader, hjernerystelser og blåmerker. Mange utvikler psykiske lidelser som selvmordstanker, depresjon, angst og posttraumatiske stresssymptomer. Å bli utsatt for vold virker psykisk nedbrytende. Rapporten dokumenterer at vold mot kvinner i parforhold er et alvorlig samfunnsproblem. I sin ytterste konsekvens fører volden til tap av menneskeliv. Tall fra KRIPOS viser at 20 – 30 % av alle drap de siste ti årene er begått av nåværende eller tidligere partner. NIBR- undersøkelsen viste også at kvinner utsatt for vold i nære relasjoner i liten grad søker kontakt med det offentlige hjelpeapparat, dvs under halvparten - 39,7 %. Dette gjelder spesielt kvinner med minoritetsbakgrunn fordi de ofte mangler kunnskap om hva slags hjelp som finnes, og de mangler nettverk rundt seg slik at de tør ikke bryte ut av det voldelige forholdet. I 2005 gjennomførte Amnesty en undersøkelse for å kartlegge kommunenes arbeid med å forebygge og stanse vold mot kvinner, og sikre voldsutsatte kvinner beskyttelse og rehabilitering. Rapporten ”Glansbildet slår sprekker” slår fast at om lag halvparten av kommunene mangler registreringsrutiner og oversikt over omfanget av vold og voldtekt mot kvinner i nære relasjoner. Dette gjelder også Lenvik kommune.

Lokale undersøkelser/tall:

Statistikk fra Krisesenteret i Midt-Troms (Lenvik + 8 samarbeidskommuner)

	2009	2008	2007
Kvinner	11	14	20
Barn 0 – 18 år	11	13	8
Sum	22	27	28
Minoritetsbakgrunn	12	13	8
Overnattingsdøgn	398	410	596
Telefoner	321	265	-
Dagbrukere	27	3	11
Oppfølging i hjemmet	8	3	9

Statistikken viser nedgang i antall overnattingsdøgn, men økning i antall dagbrukere og telefonhenvendelser. P.g.a små forhold har man ikke ønsket å splitte opp tallene på kommunenivå. Vi kan imidlertid slå fast at Lenvik kommune er den klart største forbrukeren av tilbudet. Tall fra 2009 fra politiet i Lenvik viser at de etterforsket 33 saker under kategorien familievold. Tilsvarende tall for h.h.v. 2007 og 2008 var 35 og 37. Sakene fordeler seg på flere forskjellige statistikkgrupper, som for eksempel mishandling i familieforhold, telefonsjikane, trusler, legemssaker, sedelighet, skremmende/plagsom/hensynsløs adferd og brudd på besøksforbud.

2.2 Omfang - barn og unge som lever med vold i familien

Nasjonale undersøkelser/tall:

Statistikk fra krisesentrene viser at det hvert år overnatter ca 1500 barn på landets krisesentre. I NOVA- rapport "Vold og overgrep mot barn og unge" presenteres ny og viktig kunnskap om barn og unges utsatthet for seksuelle og voldelige krenkelser. Deltakerne i undersøkelsen var avgangselever i videregående skole som fikk spørsmål om hovedsakelig ulike typer volds- og overgrepsopplevelser. Rapporten viser at det er et ikke ubetydelig mindretall som opplever krenkelser av ulik art. 2 % av 18 og 19-åringene har opplevd å bli slått av sine foreldre mer enn 10 ganger. Forskerne mener at dette sannsynligvis er et for lavt tall, da man i 3. klasse på videregående allerede har "falt av lasset" dersom man har ulike problemer.

I NOU 2003:31 anslår departementet at det lever barn i ca. 2/3 av de forholdene der vold utøves mot mor, og at derved mellom 12.000 og 24.000 barn årlig opplever at mor utsettes for vold. Barn som ser mor bli slått, lever med den samme redselen som om volden skulle ramme dem selv. Situasjonen påfører barnet et liv med skam og hemmeligholdelse. På sikt kan livssituasjonen endre barnas psykiske helse. Nyere forskning tyder på at barn som utsettes for langvarig traumatisk stress kan påføres fysiologiske endringer i hjernen.

Lokale undersøkelser/tall:

I overnevnte NOVA-rapport "Vold og overgrep mot barn og unge" kartlegges omfanget av fysisk vold og vitneerfaringer i normalbefolkningen i Norge for første gang. Utvalget i undersøkelsen er landsrepresentativt, altså sier resultatene noe om gjennomsnittet for hele landet. I mangel av data på kommunenivå trekkes det parallell til Lenvik kommune. Lenvik har, pr. 01. januar 2009 11207 innbyggere, derav 3100 i alderen 0 – 19 år. Dersom man går ut ifra anslaget på landsnivå om at 2 % blir krenket ved å bli slått regelmessig av sine foreldre, så vil dette kunne utgjøre ca 60 barn i Lenvik. Barneverntjenesten i Lenvik kommune har gjennomgått alle saker i 2009 og kartlagt omfanget av saker med vold i nære relasjoner. Det totale antall saker i barneverntjenesten var 209. Det ser ut til at om lag 12 % av disse var saker med voldsproblematikk. Tallene sier ikke noe om det er grov eller mild vold, eller hvor henvendelsen kommer fra. I disse tilfellene vet barnevernet at barn har levd, eller lever med vold. Det er i tillegg saker der man har mistanke, men ikke klarer å avdekke om dette er tilfelle.

Av statistikken fra krisesenteret for 2009 framgår det at 11 barn hadde ca. 200 overnattingsdøgn. Det utgjør ca. 18 døgn i snitt pr barn.

Det framgår av Statistisk sentralbyrås statistikker fra 2007 at 3 % av den samlede meldingsmassen til barnevernet kommer fra barnehagene. Dette er lite, når vi vet at barnehagene ser flesteparten av alle barn. I Lenvik er tilsvarende tall for 2009 bare 1 %, mens 7 % kommer fra helsesøstertjenesten og 28 % fra politiet! Her tror vi "Det tverrfaglige møtet" for barn og unge vil være et viktig redskap for å bli flinkere og tryggere til å melde bekymringer

2.3 Omfang - eldre

Nasjonale undersøkelser/tall:

Når det gjelder vold mot eldre foreligger det ingen norske omfangsundersøkelser. Kliniske erfaringer og utenlandske undersøkelser gir grunnlag for å anta at fire til seks prosent har vært utsatt for vold etter fylte 65 år.

Lokale undersøkelser/tall:

I Lenvik kommune er det pr 1.januar 2009 registrert 1261 eldre over 70 år.

Med utgangspunkt i overnevnte studier kan vi antyde at tallene for eldre som utsettes for overgrep også i Lenvik kommune vil variere mellom 4 – 6 %, det vil si mellom 50 – 75 personer. Dette er eldre over 70 år. Politiet har ikke fått noen slike meldinger i kommunen.

En spørreunde blant faglederne i hjemmetjenesten og på sykehjemmene i Lenvik kommune viste at temaet vold og overgrep tas opp når det er aktuelt. Det er ikke et fast tema på personalmøter.

Tjenestene har registrert at eldre presses for penger, men har i liten grad registrert at de er utsatt for vold. Erfaringsmessig er dette et vanskelig tema og vanskelig å ta opp. Ofte benektes mistanken. De ansatte føler at de har for lite kompetanse på området, og de ønsker seg kvalitetsrutiner på hvordan de skal forholde seg dersom de oppdager vold m.h.t. innhenting av kompetanse.

Vold og overgrep mot eldre er fremdeles i hovedsak et skjult problem. De fleste overgrep mot eldre skjer fra personer som står vedkommende nær. Eldre kan være tilbøyelig til å skjule overgrep som skjer i familien og tar i liten grad kontakt med politiet og andre offentlige instanser for å søke hjelp.

2.4 Kvinner– og barn med minoritetsbakgrunn

Kvinner med minoritetsbakgrunn i Norge har bakgrunn fra mer enn 200 land. Innvandrere utgjorde ved inngangen av 2007 omtrent 9 % av befolkningen i Norge. Det foreligger ingen forskning som sier noe om omfanget av vold spesielt rettet mot denne gruppen. På landsbasis ser man en tendens til at kvinner med minoritetsbakgrunn er overrepresentert ved krisesentrene, herunder kvinner gift med norske menn. Denne tendensen ser ut til å stemme også i Lenvik. Riktignok utgjør disse under halvparten av brukerne, og de er som oftest gift med norske menn.

I følge SSB utgjør personer med utenlandsk bakgrunn ca. 5 % av befolkninga i Lenvik. Pr. 1.01.2010 teller det 564 personer. Statistikken på side 5 viser at i 2009 utgjorde personer med minoritetsbakgrunn drøyt halvparten av brukerne på krisesenteret. Iflg. Senter for læring og integrering i Lenvik er det mange utenlandske kvinner som er gift med norske menn som lever i et forhold preget av vold. Mange av disse oppsøker heller ikke krisesenteret/øvrig hjelpeapparat p.g.a. treårsregelen for å få varig opphold i Norge. Problematikken med kvinner fra ulike nasjonaliteter og kulturer er så sammensatt at det krever en større utredning. Hjelpeapparatet vil bli stilt overfor utfordringer som krever spesiell kunnskap og kompetanse mht voldsutsatte kvinner og barn med etnisk minoritetsbakgrunn.

2.5 Kvinner med funksjonsnedsettelse

Det mangler større omfangsundersøkelser av vold mot kvinner med funksjonsnedsettelse. Det har sammenheng med store metodiske utfordringer både i forhold til å definere hvilke grupper som hører til under kvinner med funksjonsnedsettelse, samt muligheten for å nå de en er ute etter. I likhet med gruppen eldre, er vold mot kvinner med funksjonsnedsettelse et skjult problem. Dette vet vi lite om også i Lenvik.

2.6 Rusavhengige

NAV opplyser at de pr. september 2010 er i kontakt med ca. 100 rusmisbrukere hvor kvinner utgjør en betydelig del, men det antas å være stor grad av underrapportering. Det er ofte sammenheng mellom vold og rus, og bruk av rusmidler fører ofte til voldsbruk. Vold i nære relasjoner, spesielt parrelasjoner, kan også være kjennetegnet ved omfattende bruk av rusmidler. I enkelte forhold med vold og rus er det marginaliserte kvinner som ikke nyttiggjør seg, eller faller ut av eksisterende tilbud.

Kvinnelige rusmisbrukere som blir mishandlet har ofte flere, mer komplekse problemstillinger de trenger hjelp til enn kvinner uten rusbelastninger. De vil dermed ha behov for omfattende hjelpetiltak, både i forhold til sitt rusproblem og den volden de utsettes for.

I Lenvik har vi ingen kartlegging eller oversikt over denne gruppen voldsutsatte, men vi vet at i rus-hierarkiet er kvinnene nederst på rangstigen. Det vil alltid være ei underrapportering fordi kvinnene gjerne underkaster seg volds- og misbruk for å få tilgang på stoff. Fagpersoner i hjelpeapparatet har derfor en antagelse om at kvinnene lever skjult og at dette også er tilfelle i Lenvik. Både i helse – og sosialtjenestene, og i skoler og barnehager er man for lite flinke til å spørre brukerne (både foreldrene og barnet) om rusproblem. Instanser som rus- og psykiatritjenesten erfarer at enkelte rusavhengige kvinner regelmessig blir utsatt for vold. De oppsøker ikke hjelpeapparatet, voldstilfellene oppdages mer tilfeldig.

2.7 Likekjønnede

Vold i nære relasjoner forekommer også i likekjønnede parforhold. Vi vet ikke omfanget da det ikke foreligger norske undersøkelser. Svenske studier viser at homofile og lesbiske i mindre grad enn heterofile søker hjelp etter å ha vært utsatt for vold av partner. Tilsvarende er terskelen for å anmelde et overgrep til politiet svært mye høyere. I følge politiet er det hittil ikke avdekket denne type problematikk lokalt i Lenvik.

2.8 Menn

Flere undersøkelser viser at episodisk partnervold (mild form for fysisk og psykisk krenkelse) er omtrent likt fordelt mellom kjønnene. Siden hjelpeapparatet sjelden får meldinger fra menn som er utsatt for vold fra sin partner, kan det tyde på at menn har en høy terskel for å ta kontakt med hjelpeapparatet. Det kan være grunn til å tro at en aktiv innsats for å tilrettelegge et tilpasset hjelpetilbud og en offensiv politikk for å motvirke tabuer og stereotyper, vil kunne medføre at behovene kommer klarere til syne og at flere vil søke hjelp. Krisesenteret har eksempler på henvendelser fra menn som har behov for trygg ivaretagelse og behov for overnatting.

Oppsummerende kommentarer:

Generelt kan vi si at mørketallene er store når det gjelder omfang av vold i nære relasjoner. Til tross for at vi ikke har eksakte tall, vet vi at mange av Lenvik kommunes innbyggere blir utsatt for vold i nære relasjoner. Vi vet også at vold i familier i stor grad utføres av menn

3.0 Eksisterende tjenester

Følgende enheter og instanser har ansvar for tjenester som kan være aktuell for voldsutsatte, og skal kunne bistå målgruppen ved behov. Dessuten er det f.o.m. høsten 2010 innført et system for tverrfaglige møter som vil kunne bidra til at tjenestene kommer sammen regelmessig og kan skape en intern trygghet i forhold både å melde fra og intervensere tidligst mulig.

3.1 Kommunale tjenester

- Barnehage, skole, PP-tjeneste, barneverntjenesten m/akuttberedskap
- Forebyggende helsetjeneste, allmennlegetjeneste/fastleger, legevakta, pleie- og omsorgstjenesten, psykiatritjenesten, rehabiliteringstjenesten
- NAV
- Senter for læring og integrering
- Kriseteamet

3.2 Statlige tjenester

- Overgrepsmottak: Interkommunalt tilbud etablert v/legevakta i Tromsø. Overgrepsmottaket er et lavterskeltilbud til personer som har vært utsatt for seksuelle overgrep og vold i nære relasjoner.
- RVTs (Ressurscenter om vold, traumatisk stress og selvmordsforebygging) v/UNN. Har særskilt kompetanse på temaområdene flyktninghelse, selvmordsforebygging, seksuelle overgrep og vold i nære relasjoner. Senteret skal bidra til å øke tryggheten og kompetansen rundt tema vold og seksuelle overgrep i instanser hvor dette kan avdekkes, og bidra til å styrke behandlingstilbudet for utsatte og utøvere.
- Konsultasjonsteamet v/RVTs: Tverretatlig gruppe som skal bistå rådsøker fra offentlige instanser i saker der det er mistanke om eller der en i ferd med å avdekke seksuelle overgrep mot barn og unge, vold i nære relasjoner, omsorgssvikt eller kjønnslemlestelse. Teamet gir også råd og veiledning i saker der barn forgriper seg seksuelt mot andre barn.
- Sinnemestringsprogrammet v/ familievernkontoret og RVTs: Programmet er en gruppebasert behandlingsmetode for menn med sinne- og voldsproblemer. Gruppetilbudet er til menn som er voldelige overfor sin samlivspartner og/eller viser et sinne som skader og er truende overfor de nærmeste. Det skal være til hjelp for den enkelte klient og bedre livskvaliteten for øvrige familiemedlemmer.
- Familievoldskoordinator i Politiet: Har et koordinerende og distriktsovergrepene ansvar for politidistriktets samlede innsats for å redusere og forebygge vold i nære relasjoner, herunder søke å redusere mørketall. Bidra til god kommunikasjon og samarbeid med aktuelle samarbeidspartnere utenfor etaten, herunder delta i Konsultasjonsteamet som politiets representant.
- BUF-etat familievernkontor og fagteam for barnevern.
- Barnehuset i Tromsø. Åpnet 3.mars 2009. Er et tverretatlig kompetansehus i helseregion Nord for barn, ungdom og psykisk utviklingshemmede voksne som har vært utsatt for vold, overgrep eller vært vitne til vold i familien. Dette skal skje ved at sentrale aktører i den enkelte sak jobber tettere sammen i et helhetlig perspektiv, der barnets beste er et hovedfokus. Dommeravhør og medisinsk undersøkelse kan skje på barnehuset. Barnet og omsorgsperson får tilbud om krise- og oppfølgingsamtaler med Barnehuset.
- Konfliktrådet
- Nasjonal kontakt-telefon for eldre 800 30 196

- Krisetelefon for barn og unge 116 111

3.3 Krisesentertilbud

- Lov om kommunale krisesentertilbud ble gjort gjeldende fra 1. januar 2010
§1 – Formålet med denne lova er å sikre eit godt og heilskapleg krisesentertilbud til kvinner, menn og barn som er utsette for vald eller truslar om vald i nære relasjonar
- Krisesenteret i Midt-Troms er et privat tiltak i form av en allmennyttig organisasjon som finansieres gjennom samarbeidsavtaler med 9 kommuner i Midt-Troms. Krisesenterets formål er å yte hjelp til alle personer som er utsatt for vold i nære relasjoner. Det er et døgnåpent lavterskeltilbud som tar imot krisetelefoner, dagbesøk, har botilbud og oppfølging i reetableringsfasen
- Tilbudet gjelder nå også for menn
- Telefonnummer kvinner: 77845260
Telefonnummer menn: 77025550

3.4 Prosjekter som er igangsatt, eller planlegges igangsatt

- "Sjumilssteget" – barns og unges oppvekstvilkår med vekt på tverrfaglig samhandling / fokus på tidlig innsats/forebygging
- "Unik i Lenvik" – fokus på forebyggende tiltak for utsatte barn og unge
- "Rusforebyggende tiltak for barn, unge og familier" tilknyttet barnevernet
- Miljøarbeiderstilling NAV
- Prosjekt i Lenvik menighet i samarbeid med Viken senter og familievernkontoret rettet mot voksne/familier i innvandrerbefolkninga. Fokus på barneoppdragelse/relasjoner /konflikthåndtering
- Implementering av kriseperm og rutinebeskrivelser for bekymringsmeldinger til barnevernet i skoler og barnehager
- Innføre foreldreveiledningsprogrammet "Webster-Stratton" som en del av barnevernets tiltaksapparat

4.0 Mål

All bruk av vold strider mot norsk lov og krenker grunnleggende menneskerettigheter. Vold i det private rom aksepteres ikke. Den skal forebygges, bekjempes og lindres gjennom tiltak for å hjelpe og beskytte ofrene og gjennom behandling og straffeforfølgning av voldsutøveren.

4.1 Nasjonale mål og strategier

Regjeringens plan "Vendepunkt – Handlingsplan for vold i nære relasjoner 2008 – 2011" skisserer 7 overordnede målsettinger for å sikre kontinuitet i arbeidet mot vold i nære relasjoner. Disse er:

- Ofre for vold i nære relasjoner skal sikres nødvendig hjelp og beskyttelse
- Voldsspiralen skal brytes ved å styrke behandlingstilbudet til voldsutøveren
- Ofre for vold i nære relasjoner skal gis tilbud om tilrettelagte samtaler med voldsutøver
- Samarbeidskompetansen og kunnskapen i hjelpeapparatet skal styrkes
- Forskning og utviklingsarbeid skal iverksettes og videreføres
- Vold i nære relasjoner skal gjøres mer synlig
- Vold i nære relasjoner skal forebygges gjennom holdningsendringer

Et samkjørt lokalt hjelpeapparat, lovfestet krisesentertilbud, alarmtelefon for barn og landsdekkende behandlingstilbud til voldsutøvere er noen av Regjeringens 50 tiltak i "Vendepunkt – handlingsplan for vold i nære relasjoner 2008-2011".

"Alle har rett til å leve et liv i trygghet og sikkerhet. Den som utsettes for vold og trusler om vold, har krav på bistand og beskyttelse. Tilbudet skal være av god kvalitet, individuelt tilpasset og tilgjengelig for alle som har behov for det. Den voldsutsatte samt barn som opplever vold mot nærstående, skal få samfunnets hjelp og støtte til å leve et normalt liv i frihet, med utgangspunkt i egne ressurser og behov", (Vendepunkt, 2008-2011)

4.2 Lenvik kommunes mål og strategier

En kommunal handlingsplan skal omhandle og ta utgangspunkt i de samme overordnede målsettinger som regjeringens handlingsplan. Lenvik kommune vil med denne handlingsplanen rette oppmerksomhet mot synliggjøring av vold i nære relasjoner og de som utsettes for den. Utvikling av tilbud og iverksetting av tiltak må i størst mulig grad innarbeides i eksisterende tjenesteapparat.

- De som utsettes for vold eller utøver vold skal få et helhetlig og samordnet hjelpetilbud
- Informasjon og oversikt over hjelpe- og behandlingstilbudet skal være lett tilgjengelig for innbyggerne
- Det kommunale hjelpeapparat skal ha nødvendig kunnskap, kompetanse og kapasitet for å kunne avdekke og følge opp de som lever med vold i nære relasjoner
- Barn som lever med vold skal ha rett hjelp til rett tid
- Det skal gis tilstrekkelig hjelp og støtte til den voldsutsatte, dette ut fra prinsipper om medvirkning, selvstyring og mestring.
- Det kommunale hjelpeapparat skal ha kunnskap om og samhandle med behandlingstilbudet til voldsutøver

5.0 Tiltak for å nå de kommunale mål

I arbeidet med handlingsplanen er det tydeliggjort at det må fokuseres på områder som i dag er et hinder for å gi et godt tilbud til de som rammes av vold i nære relasjoner.

- Økende bevissthet og kompetanse om vold i nære relasjoner og økt samhandling og samarbeid på tvers av nivåer og instanser. "Det tverrfaglige møtet" vil være et nyttig verktøy i så måte.
- Hjelpetilbudene må spisses og utvikles slik at voldsutsatte opplever å bli godt ivaretatt både i akuttfasen og i videre behandling og oppfølging.

5.1 Helhetlig og samordnet hjelpetilbud

Mål:

De som utsettes for vold eller utøver vold skal få et helhetlig og samordnet hjelpetilbud.

En av utfordringene er å skaffe oversikt over omfanget av vold i nære relasjoner og de som berøres av den. Det er store mørketall på området, blant annet fordi utsatte grupper sjelden oppsøker hjelpeapparatet etter å ha blitt utsatt for vold fra en av sine nærmeste, samt at hjelpeapparatet mangler kompetanse og rutiner i forhold til å avdekke og registrere vold. Det er behov for å utvikle/utarbeide registrerings- og oppfølgingsrutiner ved mistanke om og avdekking. Ansvar for tjenester og oppfølging av voldsutsatte er spredt på flere enheter innad i kommunen, på statlige instanser og frivillige organisasjoner. Det innebærer at det stilles store krav til koordinering og samarbeid instansene imellom. For å oppnå et helhetlig og samordnet hjelpetilbud må samarbeid på tvers i hjelpeapparatet videreutvikles og styrkes. Målet med samhandling på systemnivå er at brukere opplever økt samhandling på individnivå. Det er viktig at hjelpeapparatet arbeider tverrfaglig og parallelt slik at brukeren får riktig hjelp til rett tid. Individuell plan og koordinerings-/ansvarsgrupper er tiltak som kan bidra til økt samordning.

Tiltak:

- Det nedsettes ei tverrfaglig gruppe som får i oppgave å vurdere hvilke registreringsrutiner og tall som bør registreres årlig for å følge med på utviklingstrekk og ha grunnlag for målrettede tiltak.

Gruppen bør bestå av representanter fra følgende tjenester:

Barnevern, krisesenter, helsesøstertjenesten, PLO, politi, kriseteamet, familievernkontoret, Senter for læring og integrering, Heimly mottak

Kostnad: Utgiftsdekning for deltakerne i gruppa, for eksempel kjørerenginger

5.2 Kunnskap og kompetanse

Mål:

Kommunale tjenester skal ha nødvendig kunnskap, kompetanse og kapasitet for å kunne avdekke og følge opp de som er utsatt for vold.

I den uformelle undersøkelsen som ble gjennomført i forbindelse med dette planarbeidet framkom det at barnehager, skoler, fastleger, forebyggende helsetjenester og hjemmetjenester i varierende grad har fokus på temaet vold i nære relasjoner. Det er behov for økt kompetanse i forhold til å se/observere tegn på vold og få på plass rutiner for å kunne ta tak i problemet ved mistanke. Tjenesteområdenes kunnskap og bevissthet blir viktig dersom man skal ha evne og mot til å avdekke

vold og å gjøre noe med det. Helsestasjoner, barnehager og skoler møter alle barn og har anledning til å fange opp barn som lever med vold. Ansatte trenger ikke spisskompetanse på vold for å kunne observere tegn og eventuelt stille spørsmål, det trengs likevel mer kunnskap og bevisstgjøring om hvordan man skal avdekke vold. En veileder som kan brukes i tjenester og virksomheter som møter voldsutsatte og voldsutøvere bør utarbeides. Det vil si et verktøy som kan brukes ved mistanke og avdekking av vold.

Det vil være et kontinuerlig behov for kursing/opplæring/veiledning i forhold til meldeplikt og taushetsplikt. Taushetsplikten må ikke bli en sovepute for å ikke handle, og det må skapes en bevissthet rundt denne problemstillingen hos de som får kjennskap til familievold. I saker der man har avdekket at barn lever med vold i familien, er det viktig at barneverntjenesten involveres. De skal ha et spesielt fokus på barns behov.

Det er viktig å være klar over de konsekvenser det har for et barn å vokse opp med vold i nære relasjoner slik at rett tiltak kan settes inn til rett tid. Temaet må inn i ulike utdanninger både på høyskolenivå og i videreutdanninger.

I følge Kvinnevoldsutvalgets innstilling kritiseres helsevesenet for å overse vold. Dette hevder de blant annet skyldes mangel på kunnskap. Primærhelsetjenestens ansvar for å avdekke vold presiseres og er en forutsetning for å kunne iverksette tiltak. Voldsutsatte og voldsutøvere vil i mange tilfeller ha kontakt med sosialtjenesten, og sosialtjenesten har da en viktig rolle i å avdekke mishandlingen.

Tiltak:

- Igangsette særskilt kompetanseheving i aktuelle enheter som yter tjenester til barn og kvinner. Herunder kompetanse i forhold til meldeplikt til barnevernet. Barnehager, helsestasjoner, skoler, hjemmebasert omsorg, legevakt, fastleger mv. Systematisk opplæring som inngår i kommunens opplæringsplan. Årlig tverretattlig fagseminar/erfaringskonferanse der temaet "Vold i nære relasjoner" settes på dagsorden.
- Øke samhandlingskompetansen hos tjenesteytere og utarbeide rutiner for samarbeid mellom ulike instanser ved mistanke om og ved avdekking av vold i nære relasjoner.
- Utarbeide en veileder for alle ansatte i Lenvik kommune, et verktøy som skal bidra til tverrfaglig samarbeid og skape gode rutiner for håndtering av voldssaker. (*nedsette tverrfaglig arbeidsgruppe*)

Kostnad: Utgifter til deltakelse på kurs og fagdager

5.3 Tiltak overfor barn som lever med vold

Mål:

Barn som lever med vold skal ha rett hjelp til rett tid. "Volden skal stanses".

Utøveren av fysiske overgrep er i de fleste tilfeller far, mor, stefar eller stemor. Små barn har generelt større risiko enn eldre barn for å bli utsatt for fysisk mishandling. Dette gjelder særlig barn under et t år, hvor også risikoen for dødelig utfall er større enn for eldre barn. Barn som utsettes for gjentatt vold løper stor risiko for å få psykiske skader. Fysisk vold ser ut til å ramme barn fra utsatte eller problembelastede familier i større grad enn andre familier. Med utsatte familier menes familier som sliter med fattigdom, rusmisbruk, psykisk sykdom eller voldsproblematikk eller en kombinasjon av slike belastninger. (Strategi mot seksuelle og fysiske overgrep mot barn 2005 – 2009)

Offentlige ansatte har etter bestemmelsene i barnevernloven meldeplikt til barnevernet når det er grunn til å tro at barnet blir mishandlet eller utsatt for alvorlig omsorgssvikt. I barnevernloven § 6.4 framgår: "Offentlige myndigheter skal av eget tiltak, uten hinder av taushetsplikt, gi opplysninger til

kommunens barneverntjeneste når det er grunn til å tro at et barn blir mishandlet i hjemmet eller det foreligger andre former for alvorlig omsorgssvikt, eller barnet har vist vedvarende alvorlige atferdsvansker”.

Flere instanser melder om en høy terskel for å melde til barnevernet. De sier også at det er problematisk at de ikke får tilbakemelding fra barnevernet om hva som gjøres når de sender bekymringsmelding. Dette kan igjen medføre at de ikke sender neste melding, - man vet ikke om ”det har noe for seg”. Handlingsplanen forutsetter at barnevernstjenesten har rutiner for tilbakemelding i tråd med §6-7-a i lov om barnevernstjenester. Likevel synes det nødvendig å videreutvikle rutiner og arbeidsmodeller i arbeidet med barn som er utsatt for vold i nære relasjoner. Det må inkludere både kommunale og statlige instanser, samt frivillige.

Tiltak:

- Barnvernstjenesten jobber systematisk med å bli mer synlig og delta på ulike arenaer som skoler, barnehager og helsestasjoner gjennom sin deltakelse i ”Det tverrfaglige møtet” slik at en sikrer behovet for tilbakemelding.

Kostnad: Innenfor vedtatte rammer

5.4 Lett tilgjengelig oversikt over hjelpe- og behandlingstilbud

Mål:

Informasjon og oversikt over hjelpe- og behandlingstilbudet skal være lett tilgjengelig for innbyggerne

Det ser ut til at aktiv opplysningsvirksomhet og god informasjon fører til at voldsutsatte i større grad tar kontakt med hjelpeapparatet. Et uoversiktlig hjelpeapparat kan være en barriere for å søke hjelp. Det kan også være et hinder for at tjenesteytere tør å spørre brukere ved mistanke om overgrep. Den som avdekker vold kan bli sittende med problemet uten helt å vite hva de skal gjøre videre. For å nå målet om en lett tilgjengelig oversikt over hjelpetilbudet er det nødvendig å satse på informasjon. Informasjonen må gjøres tilgjengelig for alle voldsutsatte grupper, inkludert barn, og hjelpere.

Tiltak:

- Det utarbeides en informasjonsfolder som inneholder informasjon om hvor i hjelpeapparatet man kan få hjelp og hva den enkelte instans kan bidra med overfor voldsutsatte/voldsutøvere. Brosjyren skal være tilgjengelig på aktuelle instanser nettsider og på offentlige kontorer/tjenestesteder.

Kostnad: Utgifter til trykking av folderen

5.5 Tiltak overfor den voldsutsatte

Mål: Det skal gis tilstrekkelig hjelp og støtte til den voldsutsatte, dette ut fra prinsipper om medvirkning, selvstyring og mestring.

Kvinner generelt:

Kvinner utsatt for vold i nære relasjoner trenger hjelp til å komme seg ut av det voldelige forholdet, de trenger hjelp til bearbeiding av traumer og eventuelt hjelp til etablering av en ny tilværelse. Kvinnene trenger støtte og oppfølging for å ta ansvar og meste eget liv, samt eventuelle barn som har vært en del av et voldelig familieforhold. Det krever at kommunen kan bidra med praktisk hjelp

og koordinering av nødvendige tiltak. Individuell plan er et verktøy som i mye større grad må benyttes også i forhold til voldsutsatte. Det er en målsetting at voldsutsatte skal kunne ha en samarbeidspartner å forholde seg til som koordinerer og har kontakt med interne og eksterne instanser, altså en plankoordinator. IP sikrer brukermedvirkning og aktiverer den det gjelder til å komme i gang med å få oversikt og mestre en ofte utrygg og kaotisk tilværelse både for seg selv og eventuelle barn. Nødvendige tiltak kan være bolig, økonomisk støtte, skifte av barnehage/skole, avtaler med politiet om voldsalarm, barneverntiltak.

Eldre:

Stortingsmelding nr 25, Mestring, mulighet og mening, har overgrep mot eldre som et eget tema. Her slås det fast at vold og overgrep er en av de mest skjulte formene for overgrep og at eldre som er utsatt for overgrep i mange tilfeller har vanskelig for å nå fram til hjelpetilbud som krisesenter, helsesøster, sosialkontor eller politi.

For at overgrep mot eldre skal avdekkes og følges opp, er det nødvendig at det finnes en kompetanseperson som kan ta i mot henvendelse, registrere og følge opp volden slik at også eldre sikres nødvendig hjelp og beskyttelse. I Bærum, Oslo og Trondheim er det opprettet egne stillinger som skal ivareta voldsutsatte eldre, tilbudet omtales som "Vern for eldre". I tillegg er det opprettet en nasjonal kontakt-telefon for eldre. Telefonnummeret er 800 30 196. Erfaringer fra "Vern for eldre" viser at eldre tar kontakt når de vet at det er hjelpeinstanser som er tilpasset deres behov. Et slikt tilbud bør passeres i eller nært førstelinjetjenesten og må være et lavterskeltilbud. Henvendelser må kunne skje direkte, uten ventetid og uten forpliktelser for den gamle. Tilbudet bør være en kommuneovergripende og uavhengig, gjerne knyttet opp mot Helsestasjonen, eller Tildelingsenheten for pleie og omsorgstjenesten når denne etableres.

Kvinner– og barn med minoritetsbakgrunn:

Som tidligere nevnt har vi lite kunnskap om vold i nære relasjoner i forhold til denne gruppen. På Senter for læring og integrering har man stort fokus på dette, og arbeider aktivt med å lage rutiner for avdekking av vold. De aller fleste tiltak som er nevnt i planen vil gjelde også kvinner og barn med minoritetsbakgrunn. Likevel er det slik at denne gruppen opplever krenkelser og voldshandlinger som ikke gjelder befolkningen for øvrig, her tenkes spesielt på tvangsekteskap og kjønnslemlestelser. Spesielle utfordringer/problemområder, samt det faktum at vi vet lite om omfang, gjør at vi foreslår å igangsettes et tverretattlig utredningsarbeid overfor denne målgruppen. MIRA Ressurssenter for innvandrere- og flyktningekvinner er her en viktig samarbeidspartner.

Rusavhengige kvinner:

Lenvik kommune har ikke noe annet akutt botilbud til voldsutsatte rusbelastede kvinner enn krisesenteret. Dette er ofte kvinner som trenger langsiktig hjelp i hverdagen rettet mot sosial tilpasning, bedring av livskvalitet og integrering.

Menn generelt:

Grupper av menn blir utsatt for vold mer enn andre. Menn blir generelt sett utsatt for den grovste volden, men denne skjer i hovedsak ikke fra partner, men fra bekjent eller fremmed på offentlig sted. Forskning tyder likevel på at menn utsettes for en ikke ubetydelig del av den volden som utspiller seg i parforhold, og mellom tidligere partnere. Deler av volden blir oppfattet av menn som så umandig, skamfullt og tabubelagt, at det er umulig å prate om. Mange av menn som utsettes for vold fra partner, opplever også en overhengende trussel om at det er han som vil få skylden dersom volden blir avslørt.

Jfr NKVTS kunnskapsgjennomgang av rapport fra et pilotprosjekt, vold mot menn i nære relasjoner, har voldsutsatte menn behov for trygghet og har ønsker om at volden skal stoppe. Trygghet i form av et sted å være, et sted å flytte til og noen å snakke med. Undersøkelsen viste også tegn på at menn i liten grad søker terapi og psykologisk behandling, men mer har behov for å ha noen å snakke med og

for praktisk, juridisk og mellommenneskelig råd og veiledning. Det er likevel verd å merke seg at hvilken hjelp det søkes om, kan være et uttrykk for den hjelp en har forventninger om å få.

Tiltak:

- Systematisk bruk av individuell plan som virkemiddel for å oppnå et helhetlig hjelpetilbud.
- Sikre ressurser til å opprettholde et fornuftig bo- og oppfølgingsbehov i akuttfasen
- Øremerke minst en bolig med sikkerhetstiltak som overgangsbolig for voldsutsatte.
- Det igangsettes et utredningsarbeid med fokus på kvinner- og barn med minoritetsbakgrunn, herunder inngår tvangsekteskap og kjønnslemlestelse.

Kostnad: Må utredes nærmere

5.6 Tiltak overfor voldsutøver.

Mål: Det kommunale hjelpeapparat skal ha kunnskap om og samhandle med behandlingstilbudet til voldsutøver.

Utøvelse av vold kan forstås som et psykologisk problem. Som andre psykologiske problem springer vold ut av en kombinasjon av læringshistorie, livsbetingelser, traumer, maktforhold og situasjonelle forhold. Vold kan forstås som et symptom på at noe er, eller har vært galt eller skjevutviklet i personens liv. Vold kan være et forsøk på å mestre avmakt og kan utvikle seg som et varig reaksjonsmønster.

Utøvelse av vold kan ha alvorlig følger for utøver; ødelagte familierelasjoner, angst, selvforakt, skam, selvmordstanker/selvmordsforsøk, sosial isolasjon. Et problem kan og være voldsutøvers manglende evne til å se egen atferd som et problem eller som sitt ansvar. Utøvelse av en alvorlig voldsepisode kan forstås som en indikasjon på et følelsesmessig problem.

De aller fleste voldsutøvere trenger hjelp/behandling for slutte å bruke vold og bør ha rett til slik hjelp uavhengig av hvilke tiltak som tilbys de voldsutsatte. (Isdal, 2000)

Tiltak:

- Inngå samarbeid med RVTS og andre aktuelle instanser i etablering av behandlingstilbud til voldsutøver.
- Vurdere behovet for en kommunal kontaktperson/instans som politiet og det kommunale hjelpeapparatet kan henvende seg til. Ei slik etablering må følges opp av den tverrfaglige gruppa (jfr. 5.1), gjerne i samarbeid med RVTS

Kostnad: Må utredes nærmere

6.0 Nødvendige forutsetninger for gjennomføring av planen

Etablering av tverrfaglig gruppe er kjernen og en forutsetning for å få til flere av andre foreslåtte tiltak i planen. Handlingsplanen må forankres på administrativt og politisk nivå i Lenvik kommune, - for derigjennom å skape forståelse for behovet for kompetanseheving for temaet vold i nære relasjoner.

Handlingsplan mot vold i nære relasjoner er ment å være et praktisk styringsredskap i perioden 2011 - 2015. Arbeidsgruppa har søkt å begrense og prioritere tiltak ut ifra hva som er mest prekärt/nødvendig og hensiktsmessig å igangsette først, samt mulig å gjennomføre i løpet av de neste 4 år.

6.1 Planens økonomiske konsekvenser

Samordning, tverrfaglig samarbeid og kompetanseutvikling er områder som må vektlegges i framtiden for få nødvendige helhetlige tilbud til voldsutsatte. Enkelte tiltak utløser ingen ekstra kostnader, eller de vil kunne gjennomføres innenfor eksisterende rammer. Dette vil kunne skje ved å videreføre igangsatte tiltak eller omprioritere ressurser innenfor rammen.

Nye tiltak og tjenester må kobles opp mot gjeldende budsjett- og økonomiplaner og realiseres innenfor vedtatte rammer. Rådmannen og virksomhetsledere har ansvar for å innarbeide "sine" tiltak i økonomiplaner.

7.0 Planens samlede tiltak (mål og tiltak i prioritert rekkefølge)

Mål: De som utsettes for vold eller utøver vold skal få et helhetlig og samordnet hjelpetilbud		
	Tiltak	Ansvarlig
1	Det nedsettes ei tverrfaglig gruppe som får i oppgave å vurdere hvilke registreringsrutiner og tall som bør registreres årlig for å følge med på utviklingstrekk og ha grunnlag for målrettede tiltak.	Rådmannen som nedsetter gruppe fra følgende tjenester: <i>Barnevern, krisesenter, helsesøstertjenesten, PLO, politi, kriseteamet, familievern, senter for læring og integrering, Heimly mottak</i>

Mål: Det kommunale hjelpeapparat skal ha nødvendig kunnskap, kompetanse og kapasitet for å kunne avdekke og følge opp de som er utsatt for vold		
	Tiltak	Ansvarlig
1	Igangsette særskilt kompetanseheving i aktuelle enheter som yter tjenester til barn og kvinner. Herunder kompetanse i forhold til meldeplikt til barnevernet. Barnehager, helsestasjoner, skoler, hjemmebasert omsorg, legevakt, fastleger mv. Systematisk opplæring som inngår i kommunens opplæringsplan. Årlig tverretattlig fagseminar/erfaringskonferanse der temaet "Vold i nære relasjoner" settes på dagsorden.	Rådmannen og aktuelle enheter som barnehager, helsestasjoner, skoler, hjemmetjenesten, legevakt, allmennlegetjenesten mv.

Mål: Barn som lever med vold skal ha rett hjelp til rett tid. "Volden skal stanses"		
	Tiltak	Ansvarlig
1	Barnevernstjenesten jobber systematisk med å bli mer synlig og delta på ulike arenaer som skoler, barnehager og helsestasjoner gjennom sin deltakelse i "Det tverrfaglige møtet"	TFM-kordinator i samråd med Rådmannen

Mål: Informasjon og oversikt over hjelpe- og behandlingstilbudet skal være lett tilgjengelig for innbyggerne		
	Tiltak:	Ansvarlig
1	Det utarbeides en informasjonsfolder som inneholder informasjon om hvor i hjelpeapparatet man kan få hjelp og hva den enkelte instans kan bidra med overfor voldsutsatte/voldsutøvere. Brosjyren skal være tilgjengelig på aktuelle instanser nettsider og på offentlige kontorer/tjenestesteder.	Informasjonsansvarlig i samråd med Rådmannen
2	Øke samhandlingskompetansen hos tjenesteytere og utarbeide rutiner for samarbeid mellom ulike instanser ved mistanke om og ved avdekking av vold i nære relasjoner.	TFM-kordinator i samråd med Rådmannen
3	Utarbeide en veileder for alle ansatte i Lenvik kommune, et verktøy som skal bidra til tverrfaglig samarbeid og skape gode rutiner for håndtering av voldssaker.	TFM-kordinator i samråd med Rådmannen

Mål: Det skal gis tilstrekkelig hjelp og støtte til den voldsutsatte, dette ut fra prinsipper om medvirkning, selvstyring og mestring.		
	Tiltak	Ansvarlig
1	Systematisk bruk av individuell plan som virkemiddel for å oppnå et helhetlig hjelpetilbud.	Koordinator for rehabilitering
2	Sikre ressurser til å opprettholde et fornuftig bo- og oppfølgingsbehov i akuttfasen	Rådmannen
3	Øremerke minst en bolig med sikkerhetstiltak som overgangsbolig for voldsutsatte.	Boligsosialt team
4	Det igangsettes et utredningsarbeid med fokus på kvinner- og barn med minoritetsbakgrunn, herunder inngår tvangsekteskap og kjønnslemlestelse.	Senter for læring og integrering

Mål: Det kommunale hjelpeapparat skal ha kunnskap om og samhandle med behandlingstilbudet til voldsutøver		
Tiltak		Ansvarlig
1	Inngå samarbeid med RVTS og andre aktuelle instanser i etablering av behandlingstilbud til voldsutøver.	Rådmannen / kommunalsjef
	Vurdere behovet for en kommunal kontaktperson/instans som politiet og det kommunale hjelpeapparatet kan henvende seg til. Ei slik etablering må følges opp av den tverrfaglige gruppa (jfr. 5.1), gjerne i samarbeid med RVTS	TFM-koordinator/ tverrfaglig gruppe

8.0 Evaluering og rullering av planen.

Tverrfaglig gruppe får i oppgave å vurdere hvilke registreringsrutiner og tall som bør registreres årlig, for å følge med på utviklingstrekk i forhold til vold i nære relasjoner. Dette danner grunnlag for evaluering av de målrettede tiltak i planen og rullering av planen.

Planen er vedtatt for tidsperioden 2012-2016. Planen skal rulleres i løpet av 2016. Ansvarlig for igangsetting av rullering vil være Plan og utviklingsenheten.